Ч. 66. 67. Чернівцї, недїля дня 5. (18.) червня 1905 р. Ророчник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.
Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „
Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.
Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

З краєвої полїтики.

Про злуку Волохів подає „Voința poporului“ у вступній статї др. Авреля Oнчула докази на то, що справа доживотної президентури д-ра Лупу була тільки приключкою, придуманою на те, щоби розбити „Вільнодумний Союз“ задля злуки волоских послів супроти „спільного ворога“, яким вони уважають нас, Русинів. Ось ті уступи із статї Ончула, котрі виразно виявляють нещирість волоских союзників, з котрими годї нам братати ся, як се ще й тепер уважає дехто за можливе, хоч найщирійші заходи наших послів показали ся даремними супроти ворожої перфідиї. А. Ончул пише між иньшим: „Через ніч змінила ся справа в соймі. Товариші давнїйші розійшли ся, а роз'єднані братя злучили ся знов. Пригляньмо ся підставі сеї зміни! Відтак каже, що волоска полїтика була боярска і попівска, а не мужицка. Щоби побороти боярско-попівску полїтику, шукали волоскі „демократи“ товаришів і найшли їх в Русинах і разом з ними вийшли побідоносно і розпочали роботу в соймі. „Бояри і сьвященники“, каже О. далї, „приняли нас на наше велике вдоволенє з братньою любовію“ і допомогли ухвалити заповіджені закони. Так устала всяка причина до незгоди між нами“. Розлука не мала вже змислу. Щоби злучити ся наново з ними, в тім перешкаджало нам тільки товариство заключене з Русинами і міщанами. Але й се втратило підставу, бо цїли, задля яких ми злучили ся були, всї осягнені (?). Ми не мали вже що разом робити (!), і власне з тої причини виступала ріжниця мови і роду між нами все більше на верх (??). Коли-ж на остаток Русини стали мішати ся в наші справи (??) і хотїли покласти руку на банк (!), розбила ся наша згода з ними сама від себе. Коли-ж усунено таким способом (!) послїдну перепону, злучили ся ми Волохи в один табор на підставі полїтики національної... і тепер всї Волохи в однім таборі... Тепер можемо розпочати правдиво національну працю, т. зв. дрібну працю по селах. В наших руках є найвиднїйше до того средство, банк краєвий (!!). ...А на другім місци (стор. 7 ч. 24) сеї ґазети сказано, що вже в осени наступило було заходом Волчиньского певне зближенє між волоскими демократами, а консерватистами, та що „неприродний (!) союз з поганьскими ворогами Волохів, себ-то з Русинами, не міг тривати довго“. — Ось найкрасша відповідь тим, що ще вірять в можливість волоско-руского братерства. Воно можливе тільки тогди, коли і як довго сего треба Волохам, як тогід, або щоби пустити Русина на Русина, як за часів Воляна і Тиміньского. Щирости і вірности нема у них навіть супроти своїх засад і свого народу, не то супроти чужих. Тому то вірити нам тільки в свої власні сили і в сьвятість своєї народної справи, а більш нї в що і нїкому.

Кр. видїл а повітові ради шк. В послїднім числї подали ми імена членів, яких краєвий видїл вибрав до повітових рад шкільних. Впадає в очи, що межи членами-Волохами є 5 учителів народних, наколи межи Русинами є тільки два бувші учителї народні, що тепер є директорами шкіл фахових. Се пояснює ся ось як. Доси видїл краєвий не вибирав нїколи до повітових рад шкільних учителів народних, котрі вибирають своїх заступників на учительских конференциях. Сеї засади держав ся і сего разу не тільки руский член краєвого видїлу др. Стоцкий, але навіть саме учительство. Доказом того є жаданя, які поставлено з кругів учительства поодиноких повітів, котрі жадали тільки, щоби замінити у Вашківцях обох членів иньшими, а то послом Левіцким і суд. Лисинецким, в Кіцмани аби вибрано радника Семаку і дир. Жуковского, в Сторожинци аби остав дир. Іванїцкий, а в Серетї аби був один член-Русин, з Вижницї не жадано зміни, а з Черновець не ставлено нїякого жаданя, тільки члени головного видїлу „Рускої Школи“ порадили, щоби і тут був членом щирий Русин, а що в повітї нема інтелїґентного Русина не-учителя, то предложено о. проф. Єремійчука, що має право вибору в сім повітї. Аж на дотичнім засїданю краєвого видїлу довідав ся др. Стоцкий, що Волохи ставляють відпоручниками видїлу 2 учителів, що в очивидній аґітацийній цїли держали в тайнї; бо навіть учителї-Русини, що засїдають в т. зв. „Екзекутивнім Комітетї“, не знали про сей намір, котрий безперечно вийшов від звісного махера. Се найкрасший доказ волоскої щирости. Др. Стоцкому годї було в послїдній хвилї на власну руку, назвати і зі свого боку учителів, а обстав при тім, чого жадали Русини з поодиноких повітів, що й ухвалено. Отсе перебіг сеї справи, яку волоскі інтриґанти використують напевно, щоби троюдити руске учительство. Супроти сего завзиваємо наше учительство, щоби підчас сегорічних повітових конференций нарадило ся і ухвалило, чи вдоволене воно вибором тих Русинів, яких краєвий видїл назначив членами повітових рад шкільних, чи жадає вибору і учителів, а іменно котрих. Ми певні, що кождий із вибраних Русинів, бо всї вони щирі приятелї учительства, готов буде зречи ся вибору в користь назначеного учительством чоловіка з їх осередку. Таким способом відопремо новий ворожий замах на нашу єдність, яку задумав Лупій із своїм ад'ютантом, чого доказом є факт, що Лупій писав письмо до одного учителя-Русина із серецкого повіту, котрому предкладав кандидатуру до пов. ради шкільної з краєвого видїлу. Шкода, що той учитель не подав се зараз до відомости д-ра Стоцкого, чим відкрив би був ворожий плян, а тим був би причинив ся до вибору і учителів-Русинів з боку краєвого видїлу, а так не вибрано і єго, бо Лупієвих кандидатів Русини не сьміють вибирати.

Учительство супроти полїтичної крізи в краю. Із еґзекутивного учительского комітету одержуємо ось такий комунїкат: Дня 11. с. м. відбуло ся в гр. прав. мужескій школї в Чернівцях засїданє краєвого учительского еґзекутивного комітету, на якім докладно обговорено теперішне полїтичне положенє в краю. По 4 і пів годинній дебатї ґенеральній і специяльній принято одноголосно отсї резолюциї, поставлені референтом: 1. Заступники учительства всїх народностий присутні на нинїшнім засїданю заявляють, що у всїх полїтичних питанях хотять (Ну від охоти до роботи ще далеко. *Ред.*) поступати солїдарно на основі найстрогійшої національної рівноправности (патен-

НАШ АЛЬБОМ.

Іван Діброва.

I. Нескінчені піснї.

Селом ступав чарівний сон,
За ручку вів мале дитя —
Воно сьпівало гимн мертвий,
І звало ним до сну житя...

І тихо, сумно скрізь було —
Затих і мрії звук буйний,
Затих мій біль пекельних мук,
Замовк, затих і сум страшний...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

І линув звук Твоїх пісень
У темній ночі десь у даль —
А сльози лились із очий
Без смутку — чисті мов кристаль...

Котились в діл, у море мрій,
Шукали в нїм сестер своїх —
І там губивсь акордів сьпів
І милий звук пісень Твоїх...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Ще хвильку — і скінчив ся сьпів,
Прогомонїв послїдний звук —
Чи в хвилях щастя він втонув?
Чи в морю щез пекельних мук?

Скінчив ся сьпів, хоч довго ще
Бренїв у серцю моїм тон —
Коханя звук, — та він згубивсь —
То був лишень чарівний сон!...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Чи Ти мене колись згадаєш,
Одним хоч словечком спімнеш?
Чи забутем укриєш серце,
Про мене й спомини затреш —

Менї байдуже се голубко,
Бо в рай мене не заведеш —
Тебе пізнав, кохав, любив,
Хоч знав, що моя не будеш!...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Менї Ти незабудьку дала,
На милий спомин щирих слів,
Щоб не забув Тебе нїколи,
Про Тебе часто в думах мрів! —

Якую незабудьку любко
Тобі на спомин я подам? —
Хиба одно серденько щире
На вічну памятку віддам!...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Кінчить ся сьпів моя голубко,
Послїдний звук ще лиш тремтить —
І гасне промінь в темній ночі —
А серце гей, болить, болить...

Я йду в могилу зимну, тиху,
Приспати доленьку мою —
Тобі лишаю тиху думу,
Й любов нещасную свою...
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

10.—11. 5. 1905.

II. В альбом.

Змарнїють цьвіти весняні,
Змарніє з ними і весна,
Погаснуть мрії чарівні,
Мине ся молодість буйна —

І все пійде в Нірвани край, —
Лиш тихий, любий образ Твій —
Полишить в серцю моїм рай
Символом стане моїх мрій. —

12. 5. 1905.

III. Жовтїє лист зелений...

Жовтїє лист зелений в гаю,
Надходить вже зима нїма,
Пропав ти мій любовний раю,
Коханя мрій уже нема! —

Ховаєсь сонце поза хмари
Темніє все менї в очах —
Кругом снують ся дива-мари,
А в серцю біль, розпука-страх! —

Голосить дзвін в послїдне сумно,
І любих зве моїх осіб —
Та їм говорить тихо, сумно:
— Любов — то рай, а зрада — гріб! —

24. 5. 1905.

Н. Некрасов.

Страхівя чуючи...

Страхівя чуючи війни,
При кождій сьвіжій жертві бою,
Не жаль менї друзяк й жени,
Менї й тебе не жаль герою.
На жаль, потїшить ся жена
І вірний друг забуде,
Та в сьвітї є душа одна,
Яка до гробу тямить буде!
Се між дволичем наших діл
І всякої підлоти й прози
Одні я в сьвітї доглєдів
Сьвяті, бо справдї щирі сльози,
Се сльози горя матірок!
Їм не забути так дїток,
Що впали на кровавій ниві,
Як не піднять плакучій иві
Своїх пониклих галузок.

Переклав *Ярослав Весоловський.*

ту Кисанович et Comp.? *Ред.*) і уважають кождочасне рішене еґзекутивного комітету обовязуючим. Комітет треба за кождим разом скликати ad hoc.

2. Нинїшне засїданє учительского еґзекутивного комітету жалїє, що „Вільнодумний Союз“, який незвичайно заслужив ся коло економічного піддвигненя краю — розбив ся (Ого! *Ред.*), однак в тім фактї не добачує нїякої причини, щоб ізза того мали виникнути обопільні поборюваня в лонї буковиньского учительства, чи то із причин національних чи з яких иньших. — Для зрозуміня факту, о скілько сї резолюциї перейшли одноголосно і о скільки їх мож уважати обовязуючими і відповідаючими фактичним обставинам, поміщуємо тут отсю надіслану нам заяву від уч. п. Герасимовича.

Заява. Дня 11. червня с. р. відбула ся нарада „Екзекутивного Учительского Комітету“, в котрій кромі членів того-ж (пп. Дубеньского, Кисановича і Дарія Пігуляка) взяли участь запрошені ним учителї з поза комітету, а іменно пп.: Кіппер, Сорочан, Шкраба, Штруц, Федорович, Ник. Гарас ст., Бекул, Шульц, Барбір, Карбулицкий, Слушаньский, Олїйник мол. і — я; разом 15 осіб.

На порядку дневнім було обговорене теперішної політичної ситуациї в краю.

По рефераті п. Кисановича і по переведеній над ним дискусиї, в якій опозицию становили п. Карбулицкий і я, ухвалено дві резолюциї такого змісту: (Тут подано в заяві резолюциї, наведені в комунїкаті еґзек. комітету *Ред.*).

Що до I. резолюциї: 1. Я не міг погодити ся з тим, щоби ухвали „Екзекутивного Учительского Комітету“ були обовязуючими для всего учительства,*) бо а) названий екзекутивний комітет був вибраний на першім вічу буковиньского учительства *не* на необмежений час, а очивидно до часу скликаня другого учительского віча. З хвилею, коли відбуло ся друге учительске віче — екзекутивний комітет першого учительского віча перестав істнувати; б) наколи-б навіть приняти, що названий екзекутивний комітет був вибраний на час необмежений (дожизнений?), то жадане, щоби учительство підчинялось під ухвали екзекутивного комітету, де засїдає п. Кисанович — противоречить резолюциї учительства вашківского повіту з дня 3. червня с. р. як також всего рускього учительства з дня 4. червня с. р., де узнано п. Кисановича негідним, щоби висказати єму яку небудь заяву прихильного, чи неприхильного змісту і рішено перейти над єго особою до порядку дневного, а тим самим зірвано з ним раз на завсїгди зносини.

2. Я уважав себе некомпетентним виступати і голосувати як заступник учительства в єго імени, бо мене учительство на такого не вибрало і з тої — як також з висше наведених причин — уважав я за відповідне опустити наради.

Що до II. резолюциї: 1. „Вільнодумний Союз“ не розбив ся, як виходило би зі стилїзациї повисшої резолюциї. „В. С.“ істнує, а лиш „вільнодумні“ посли волоскої і 2 нїмецкої народности виступили з него і получились з противниками „В. Союза“.

2. З повисшого консеквентно виходить, що висказаний жаль екзекутивного комітету міг відносити ся лиш до поступку бувших „вільнодумних“ волоских і 2 нїмецких послів, котрі своїм виступленем з „В. Союза“ причинили ся до квантитативного ослабленя того-ж, а не коли до самого мнимого розбитя „В. Союза“, яке фактично не наступило, анї до послів, які остались в „В. Союзї“.

З огляду на те, що другі (4) рускі учителї остались і голосували за наведеними повисше резолюциями, я рішив ся отсею дорогою повідомити загал руского учительства про причину мого віддїльного поступованя в наведеній справі і спокійно очікую єго осуду.

Дякуючи наперед Сьвітлій Редакциї „Буковини“ за ласкаве поміщене отсих стрічок, остаюсь з глубоким поважанем

Іван Герасимович.

Вашківцї н. Ч. дня 16. червня 1905.

*) Рішеня екзекутивного комітету можуть обовязувати що найвисше тих членів, котрі ті рішеня ухвалювали, — як се і виходить зі стилїзациї дотичної резолюциї.

СПРАВОЗДАНЄ
з головних зборів центрального тов. „Руска Школа“,

що відбуло ся при участи поверх 150 членів дня 4. червня с. р. о 2. год. по полудни в салї „Народного Дому“ в Чернівцях. Дневний порядок: 1. Прочитане і справджене протоколу з послїдних загальних зборів: 2. Справоздане з дїяльности головного видїлу і філїй товариства; 3. Внесенй видїлу; 4. Вибір головного видїлу; 5. Як уладити народні школи в горах? референт інсп. Гр. Никорович; 6. Про людові унїверситети, референт проф. Теоф. Бриндзан; 7. Вільні внесеня.

Голова товариства проф. Клим відкриває горячою промовою збори, витає велике число учасників, витає з осібна прибувшого з Галичини гостя і почесного члена „Рускої Школи“, посла до ради держ. п. Барвіньского, та спімнувши про друковане справоздане, яке видав центр. видїл для членів товариства, подає зборам до відомости, що через помилку не взято в те справоздане всїх почесних членів товариства та не спімнено в нїм про фонд ім. надуч. п. Івана Бажаньского в сумі 200 К (без відсотків).

I. Приступлено до 1. точки дневного порядку. Секретар тов. уч. Карбулицкий відчитав протокол із послїдних головних зборів, а збори приняли его до відомости і без нїякої зміни затвердили.

II Справоздана із дїяльности видїлу і поодиноких філїй не читано, бо всї члени дістали вже наперед те справоздане до рук друком, тілько вибрано на внесене надуч. Дениса Руснака, п-їв Івана Савіцкого, Василя Радомского і Ник. Топущака до ревізийної комісиї, яка провірила би рахунки. Комісия найшла все в найлучшім порядку, а на внесене надуч. п. Ів. Савіцкого, удїлили збори уступаючому видїлови абсолюторию.

З огляду на се що дїяльність тов. „Рускої Школи“ обходить весь руский загал, а не лиш членів, подаємо на сїм місци вїмки із випечатаного справоздання з дїяльности центр. тов. „Руска Школа“ і єго філїй, за рік 1904-ий:

I. Дїяльність центрального видїлу.

Центрaля товариства мала членів 27. На послїдних головних зборах, які відбули ся 5. червня 1904, вибрано слїдуючий видїл, котрий уконституував ся, як слїдує: проф. Антін Клим, став головою, проф. др. Осип Маковей, 1. заст. голови, уч. Онанас Руснак, 2. заст. голови, уч. Ілярій Карбулицкий, секретарем, проф. Сергій Шпойнаровский, касиєром, інсп. Омелян Попович, редактором, проф. Николай Ісопенко, адмінїстратором, надуч. Казимир Петращук, контрольором, проф. увів. др. Стефан Смаль-Стоцкий, уч. Іван Радомский і уч. Юрій Кавуля без чину, а уч. Николай Гарас sen., надуч. Іля Ілюк і уч. Іван Герасимович, заступниками видїлових. Кілька місяців пізнїйше наступила одначе в видїлї мала переміна, а то з тої причини, що касиєр товариства проф. Шпойнаровский, через своє іменоване директором ґімназияльним у Кіцмани з видїлу уступив. Касиєром вибрано уч. Ів. Радомского, а на видїлового покликано 1. заступника уч. Ник. Гараса sen. Видїл мав 7 засїдань, на яких обговорювали ся ріжні справи, що дотикали руского учительства, або рускої шкільництва; а не без того, що члени видїлу нараджувались про біжучі, нашого шкільництва дотикаючі справи й на не формальних засїданях. Годі замовчати ще й то, що члени нашого товариста, котрі засїдають по законодатних тїлах та в краєвій радї шкільній, завше глядїли ба і глядять бачним оком на наше руске шкільництво й учительство та нїколи не оминули нагоди вмінмнутись за чимось, або зганити щось, що могло помочи, або в другім випадку пошкодити розвоєви нашого шкільництва. Видїл не забув також і зі свого боку домагати ся в дорозї петиций прав для руского шкільництва і его учительства і так вислав видїл петицию до буковиньского сойму о остаточне уреґульоване учительскої платнї; а соймовий законопроект чейже занадто всїм добре звісний, щоби була потреба его тут наводити. Та є лише одно бажане, щоби той закон, ухвалений одноголосно нашим соймом і який залежить від долї законопроекту пропінацийного, був і в правительстві порішений в змислї нашого сойму і як найскорше санкционований. Другу петицию вислав видїл теж до сойму о запомогу для нашого товариства і вона мала такий усьпіх, що сойм зволив удїлити нашому товариству субвенцию в висотї 1000 К. Трету петицию вислав видїл до ц. к. краєвого правительства, в якій домагає ся введеня рускої мови викладової в промислових курсах — а рускої мови яко предмету — у промисловій школї в Чернівцях. Та на жаль не дістав ще видїл нїякої відповіди і видїл постарав ся вже о те, що посол до ради держ. п. Еротей Пігуляк внесе в парламентї в сїй справі відповідну інтерпеляцию. Четверту просьбу вислав видїл до ц. к. ради шкільної краєвої, щоби вона закупила для бібліотек шкільних по кілька примірників для кождої рускої школи видань товариства „Руска Школа“ і тов. „Руска Бесїда“. Не завадить спімнути на сїм місци ще й про санкционований вже закон про удержане народних шкіл

Др. Франц Опенгаймер. 11)

СОЦИЯЛЬНЕ ЗНАЧІНЄ СПІЛОК.

З нїмецкого перевела: Маруся Полтавка.

(Конець).

На закінчене скажу кілька слів про заохоту, що її дає вид цвитучого спілкового руху сїльских робітників борючій ся демократичній і социяльній гадцї.

Насамперед треба признатись, що найкращі голови социялдемократичної партиї і кермуючі верстви робітників, зрезиґнували із гадки про швидке настане будучої держави. Погляд Фольмара, Гайного, Бернштайна, що „остаточна цїль“ не є нїчим, а „рух“ то все, здаєть ся страшенно змагаєть ся до побіди і таким чином партиї грозить небезпека втратити свій релїгійний елемент, віру, що робить блаженним і здвигає гори. Моя система дає нове визнане віри, а власне будучий ідеал, якого головні черти установлені з наможливійшою точністю так теоретично як і історично, і проти якого не можна зробити нїякого закиду в тім родї, що їх і досї роблять наші реакцийні противники проти колективістичного ідеалу.

По друге, спілка не є одним із засобів, але єдиним засобом до захопленя політичної власти. Менї часто говорять, що мій плян тодї лиш можна буде обговорювати, як пролетарият мати ме політичну власть і більшість у парляментї. Така гадка цїлком діточа, бо нема нїчого неправдоподібнїйшого, як те, що пролетарият коли небудь осягне політичну власть, не перемінивши радикально в показаїм напрямі, своєї тактики.

Що дає реакциї в Прусах й Нїмеччинї перевагу в парляментарних заступництвах? Лише нещасливий факт, що сїльске населене, чи то із примусу, чи то через брак просьвіти заступає ворожі йому інтереси консервативних або клерикальних дїдичів. Ті дїдичі нїколи не дадуть права коаліциї, нїколи не згодять ся на лїпшу шкільну освіту, нїколи не дозволять на політичне вихованє, нїколи не згодять ся, щоби через новий подїл виборчих округів дістали індустріяльні робітники відповідну їхньому зростаню парляментарну більшість. Се значить: хоч число голосів пролетарияту і побільшає, то число мандатів і на трошки не побільшає, себто не побільшає й політична сила пролетарияту. Цїлі покоління змагати муть ся іще до того, заки социяльна демократия мати ме перевагу, що вже й тепер належить їй після числа голосів.

Тут істнує єдиний засіб: опановане сїльских виборчих кругів через розбуджене сїльских робітників! А се для социял-демократичної партиї із її сучасною проґрамою і тактикою майже, або й цїлком, неможливе! Не даймо увести себе поодинокими щоденними усьпіхами!

Добра для міст тактика аґітациї із варстату до варстату, із хати в хату, прилюдних промов, зборів проклямаций і преси, та вона майже цїлком безсильна проти сили дїдичів і їхньої сїльської полициї і проти духової відсталости поденних! А проґрама партиї є справжньою перешкодою для аґітациї на селї.

Моя система подає аґрарну проґраму одначово привабливу для сїльских робітників і дрібних господарів. „Держава мусить відібрати великі обшари дїдичам і передати їх робітникам, щоб їх обробляли! Маєтки селян лишають ся ненарушені, але їх молодшим синам даєть ся нова земля на Сходї!“ Я думаю, що красшої аґрарної проґрами не можна знайти.

І моя тактика обходить усї трудности. Вона хоче впливати не словами, а дїлами. Вона хоче піднятн сїльских робітників матеріяльно, щоби дати їм потім освіту. Вона хоче вкоренитись в самому селї, перемінити політичні відносини із внутра, намість того, щоби припадковою аґітациєю дїлати із вні. Вона хоче величезну силу, яку дає юнкерови сїльска полиция, повернути на службу свободї. Таким способом вона вирве сїльских робітників із рядів юнкерських прислужників, навчить їх заступати свої власні інтереси, що є ідентичні із інтересами міського пролетарияту, підріже корінь політичної сили феодального панства.

Дві, три спілки в кождім виборчім окрузї, як осередок економічного піднесеня й політичного вихованя — і політична власть перейде помалу в руки пролетарияту. Иньшого шляху не бачу. Моїми ідеями треба заняти ся не доперва після побіди робітничої кляси, але в цїли зорґанізованя побіди.

За гроші, що їх безкористно проґлотав гамбурський страйк, можна би було повернути 20 лицарських маєтків на спілкову власність. Робітничі споживкові спілки не виставляли би ся анї трошки на небезпеку, як би купували маєтки і обробляли їх на власний ужиток. Орґанізация відборців міських робітників могла би що року діставати засоби до численних нових покупок, заводові спілки могли би доложити трохи готівки, аби підчас страйку цїлком відтягти своїх задовжених членів із ринку працї, а натомість дати їм продуктивну працю в маєтках на час страйку. Одним словом: міскі робітники мають майже необмежні способи до розпорядимости, як-що хотять ступати сим шляхом. Таким чином могли би вони працювати додатно для своєї власної будучини.

— а головно про виплачуване павшалїй. Вже довгі роки жадало цїле учительство буковиньске сего закону, а центр. видїл і прочі філїї вже кілька разів домагали ся его, і помимо того що дотичний законопроєкт вже давно був виготовлений видїлом краєвим, аж минувша сесия соймова порішила сю справу в користь шкільництва і шкільних управителїв. На послїднім головнім зборі запала була ухвала, щоби домагати ся від мінїстерства просьвіти, аби в висших клясах 2. ґімназиї вчили математики по руски. Сею справою занимав ся й сойм і ухвалив резолюцию в нашім змислї. Видїл постарав ся дальше й о те, що посол п. Єротей Пігуляк внесе в радї державній інтерпеляцию дотично скасованя утраквізму у ґімназиях, при чім опре ся на брошурку др. Кордуби, в якій цифрами доказано, що утраквізм є для розвою шкільництва шкідливий. Дотично видавництва нашого товариства годить ся спімнути лише те, що якусь ширшу і визначнїйшу дїяльність у сїм напрямі не мож було з тої причини осягнути, що товариство не мало до розпорядимости більших матеріяльних засобів. Помимо того видала „Руска Школа“ слїдуючі твори: 1. Учебник ґеоґрафії для 1. кляси ґімназияльної, зладжений д-ром Мироном Кордубою і безплатно відступлений „Рускій Школї“, в 1000 примірниках по 1 К. 2. „Читаночка“ Володи слава Кукелки, в 1000 примірниках по 10 сот. 3. Словар Омеляна Поповича але лише під фірмою „Руской Школи“. 4. Звіт дїяльности тов. „Руска Школа“. 5. Дещо про духовий розвиток даньского мужика Его Маєра Бенедіктзена в перекладї проф. В. Бриндзана. Грошеві запомоги уділив видїл двом ученикам — а іменно: 1. ученикови 4. кл. ґімн. Дмитрови Сакалови на шкільну оплату 30 К — а 2. питомцеви 4. року учительскої сем. Северинови Перецкому 20 К. Видїл переписував ся з „Товариством педаґоґічним“ у Львові в справі віча руских учителїв Галичини і Буковини. Видїл уважав за відповідне написати до руского учительства Буковини відозву, щоби як найбільше учителїв і учительок буковиньских взяли в тім вічу участь, а до всїх філїй віднїс ся був видїл з просьбою, щоби вони вислали на те віче своїх відпоручників, що й стало ся. На самім вічу, яке відбуло ся 18. линия 1904. р. взяв центр. видїл тов. „Руска Школа“ офіцияльно участь тим, що вислав свого відпоручника в особі уч. Ілярія Карбулицкого. Дальше взяла „Руска Школа“ й в величавім ювілею нашого славного письменника Івана Нечуя-Левицкого в Києві тим способом участь, що спільний делеґат черновецких руских товариств, др. Осип Маковей особисто повитав сего трудовника на ріднім поли щирим словом і адресою. Видїл не забував висилати на філїяльні збори своїх відпоручників, а також при таких сумних нагодах, як похорони нашої товаришки і письменниці п. Евгенії Ярошиньскої і директорки патріотки п. Адольфіни Стратичукової, взяло наше товариство тим чином участь, що посмертними картками і надгробними промовами віддало обом дорогим покійницям посадну честь. Видїл розіслав всїм руским учителям Буковини проєкт статута „Самопомочи учительскої“, вислав пов. радї шкільний в Кіцмани 60 прим. статуту „Шкільна поміч“, і причинив ся значно до того, що в коротції заснує ся нова філїя „Руской Школи“ в Сторожинци. Згадати-б ще се, що на підставі ухвали послїдних головних зборів, постарав ся видїл о те, що засновано комітет, який має подавати всїм членам товариства безплатно правну поміч, а сей обовязок були ласкаві переняти на себе проф. унїв. н. др. Стоцкий, інсп. н. проф. Ом. Попович і судия п. др. Литвинович. Вкінци най буде спімнено, що видїл заняв ся був урядженем прощальних сходин в честь директора ґімн. п. Сергія Шпойнаровского, з нагоди его відходу до Кіцманя. За час від 5. червня 1904 до 12. мая 1905 мала централя приходів К 1622·05, а К 806·56 розходів отже в касї остає готівка К 815·49. Видавництво товариства остало ся із тогїднього року 5526 примірників, з того розійшло ся 247, отже остає тепер на складї 5279.

II. Дїяльність філїй товариства „Руска Школа“.

1. Черновецка філїя мала 42 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за 1904 р. — було 16.

В видїлї засїдали: надуч. Дарій Пігуляк, голова, надуч. Ілля Ілюк, заст. голови, уч. Ілярій Карбулицкий, писар, уч. Микола Топущак, скарбник, надуч. Теофіль Поремский, контрольор, а уч. Володислав Романовский і надуч. Юрій Щербановский, заступники видїлових. Видїл мав 4 засїданя і скликав звичайні та 1. головні збори. На концерті, урядженим філїєю в честь Івана Франка, мав уч. Ілярій Карбулицкий відчит про Івана Франка, а надуч. Ілля Ілюк мав відчит під заголовком: „Народна школа і еї значінє“. Дальше запомогла філїя грішми „Селяньску бурсу“ п. Панька Клима в висотї 20 К, видавала під редакциєю уч. Ілярія Карбулицкого „Крейцарову Бібліотеку“, якої розійшло в 1904. роцї 28.000 примірників, устроїла була вокально-деклям. концерт в честь нашого писателя Івана Франка, що величаво вдав ся, устроїла була пращальний вечір в честь надуч. Михайла Кракалїя і уч. Михайла Дашкевича, вислала була делеґата на учительске віче у Львові, передала до бук. сойму петицию в справі павшалїй шкільних і брала участь в похоронах нашої дорогої товаришки бл. пам. Евгенії Ярошиньскої, видавши від товариства посмертні картки. Товариство розпоряджає чистим майном (без майна „Крейцаровоі Бібліотеки“) у висотї 41 К.

2. Кіцманьска філїя мала 103 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за рік 1904 — 23.

В видїлї засїдали: інсп. Ілярій Стратичук, голова, надуч. Віктор Івасюк, заступник голови, надуч. Володимир Григорович, писар, надуч. Дмитро де Павнель, скарбник, надуч. Андрій Зуґаєвич, контрольор, а уч. Денис Евстафієвич і уч. Остап Попович, заступниками видїлових. Видїл мав 3 видїлові засїданя і скликав був одні звичайні — а одні головні збори. На зборах мали слїдуючі товариші відчити: 1. надуч. Володислав Кукелка, „Карність молодїжи поза школою“, 2. уч. Іван Никоряк, „Плеканє товариского житя“, 3. надуч. Дмитро Марянчук, „Історія вихованя з давних часів до тепер“ і 4. надуч. Іван Бажаньский, „Морально-релїґійне виховане взагалї“. Кіцманьска філїя приступила до „Народного Дому“ яко член-основатель із одноразовою даткою в висотї 100 К. Окрім сего вислала була філїя свого відпоручника на учительске віче до Львова і взяла офіцияльну участь в похоронах надучительки бл. пам. п. Адольфіни Стратичукової, зложивши на еї домовині вінець. Філїя розпоряджає чистим майном у висотї 230 К 72 сот.

3. Вижницка філїя мала 53 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за рік 1904 — було 33.

В видїлї засїдали: інсп. Григорій Никорович, голова, надуч. Корнило Данилюк, заст. голови, уч. Ілля Храпко, писар, надуч. Осип Лучиньский, скарбник, управ. Касіян Альбота, контрольор, а уч. Юрій Зота і уч. Павло Гунька, заступники видїлових. Видїл мав 3 засїданя і скликав був одні головні збори. Товариство закупило було за 50 К „Пів сотні повістков“ і роздало їх безплатно всїм руским школам цїлого повіту. Дальше устроїла була філїя підчас повітової конференциї сходини, получені з томболею і танцями, занялась була представленєм оперетки „Наталка“ в Вижници, вислала була делеґата на учительске віче у Львові, брала участь в похоронах надучителя і члена філїї бл. п. Салїса з Виженки і вислала була привітну депутацию до Неполоквіця підчас переїзду през. мінїстрів д-ра Кербера. Вкінци най буде згадано й те, що Вижницка філїя занялась заснованем стипендиї ім. інсп. Никоровича. Товариство розпоряджає чистим майном у висотї 312 К 90 сот.

4. Станївска філїя мала 31 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за р. 1904 — було 13.

В видїлї засїдали: Надуч. Партенїй Данчул — голова, надуч. Олександер Купчанко — заст. голови, уч. Іван Герасимович — писар, надуч. Олександер р. д. Барбір — скарбник, надуч. Василь Гишка — контрольор, а надуч. Михайло р. д. Зота і уч. Теоф. Попович — заступники видїлових. Видїл мав 3 засїданя і скликав 1 звичайні, а 1 головні збори. Відчити мали: 1) Надуч. Денис Руснак — „Про справу орґанїзациї руского учительства в товаристві „Самопоміч“, 2) уч. Іван Герасимович — „Про причини лихої фреквенциї дїтий в народних школах і спосіб еї уреґулюваня, а 3) надуч. Олександер Купчанко — „Задача повторительної науки в народних школах і успішне еї веденє“. Філїя запомогла грішми: 1. „Селяньску бурсу“ п. Панька Клима 20-ма К., 2. „Бурсу шляхоцку“ — 20-ма К., і 3. Товариство „Landeslehrerverein“ 30-ма К. Окрім сего вислало було товариство делеґата на учительске віче у Львові, а члени товариства брали живу участь у зборах і заснованях ріжних товариств в Вашківскім повітї. Товариство розпоряджає касовим недобором в сумі 7 К 64 сот.

5. Путилївска філїя мала 18 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за р. 1904 — було 9.

В видїлї засїдали: Надуч. Юрій Гордийчук — управ. Теофіль Ґнїдий — заст. голови, управ. Николай Ґаїбка — писар, управ. Мільтіадес Брара — скарбник, надуч. Севастіян Балошескул — контрольор, а управ. Стефан де Зота і управ. Осип Стремковский — заступники видїлових. Видїл мав 2 засїданя і скликав 3 звичайні, а 1 головні збори. Надуч. Юрій Гордийчук мав відчит під заголовком: „Яке значінє має читальня для громадян — а яке для учителя на селї“. Філїя запомогла грішми „Селянску бурсу“ п. Панька Клима 13-ма К. Окрім сего устроїла була філїя одні вечерниці з танцями в Сторонци-Путилові, один деклямацийно-вокальний вечерок із танцями теж у Стор.-Путилові, вислала була відпоручника на учительске віче у Львові і взяла була участь в похоронах жени управ. школи Теофіля Ґнїдого — бл. пам. Ольги Ґнїдої тим способом, що зложила на домовині покійниці вінець і попращала еї устами голови товариства надгробною промовою. Філїя розпоряджає чистим майном у висотї 15 К.

6. Серетска філїя мала 23 членів, а тих, що вплатили членьску вкладку за р. 1904 — було 6.

В видїлї засїдали: Надуч. Евтихій Стришка — голова, надуч. Микола Гаврищук — заст. голови, уч. Ілля Лакуста — писар, надуч. Альбін Носієвич — скарбник, о. Климентій Злепко — контрольор, а надуч. Ксенофон Данчул і упр. Евзевій Мандрик — заступники видїлових. Видїл мав 1 засїдане і скликав 1 головні збори. Філїя запомогла грішми: 1. „Руску бурсу“ в Серетї 15 К, 2. „Landeslehrerverein“ 15 К, 3. „Селяньску бурсу“ п. Панька Клима 1 К, 4. Івана Кифюка, уч. 3. кл. нар. шк. 2 К 74 сот., а 5. Член філїї о. Злепко подарував через філїю на рускі книжки для ґімназистів в Серетї 11 К 60 сот. Окрім сего устроїла була філїя разом із Серетскою руською бурсою вечерок із танцями в Серетї на дохід бурси. Товариство розпоряджає чистим майном у висот. 34 К 26 сот.

III. Іменем видїлу поставив проф. Клим таке внесене: „З огляду на те, що директор п. Сергій Шпойнаровский, довголїтний член, бувший секретар ба й голова нашого товариства, положив великі заслуги около розвою нашого шкільництва тим, що брав живу участь яко видїловий в дїяльности „Рускої Школи“, що видав дві рускі читанки для нисших кляс ґімназий, познакомив своїми підручниками й Нїмцїв із нашою мовою, а своїми гарними переводами із нашої на нїмецку мову, дав нагоду і иньшим — чужим народом пізнати велич нашого ґенїя — безсмертного Тараса, зволять сьвітлі збори іменувати сего вельми заслуженого мужа почесним членом „Руской Школи“. Сей внесок приняли збори з великим одушевленем.

Дир. Шпойнаровский дякує зворушеними словами за таку велику честь, якої він зовсїм не сподївав ся, прирікає й на далї щиро і по своїм силам трудити ся в користь руского шкільництва. Спімнувши ще про своє іменоване членом пов. ради шкіль. в Кіцмани, прирікає завше стояти в обороні руского учительства та руской школи.

IV. Приступлено до вибору нового видїлу. Уч. Романовский, надуч. Іпол. Влад і надуч. Пігуляк Дарій промавляли за акламацию, та з причини, що вносякодацї не могли згодити ся на одну лїсту видїлових, то голосовано відбуло ся картками. Скрутаторами заіменував голова надуч. Ілю Ілюка, надуч. Мартинюка і проф. Сїмовича.

Всїх карток віддано 90. Видїловими вибрано: Проф. А. Клима (90 ма гол.), інсп. Ом. Поповича (90-ма гол.), проф. унїв. Др. Стоцкого (90-ма гол.), уч. Оп. Руснака (73-ма гол.), учит.

Кость Ганусенко: **Ідеал.**

(Присьвячую дорогому тов. Якубовському)

В семинарских лавках в нудних годинах, коли професори, чи там питали, чи викладали матеріял до науки, сидїв він та снував думки. Коли до него хто заговорив, то не відповідав нїчого. Через то назвали його „нїмаком“. Син бідних селян отримував ся ще з „форберанциї“ самий у школї з годин та з стипендиї. І коли иньші, що бідили так само як він, ще робили й довги, то він складав гроші. Розуміє ся, не ходив нїколи на пиво і не бігав за паннами як иньші товариші. Панни не інтересували його зовсїм. А коли припадково з якою говорив, то робив се так звичайно, як з своїми товаришами, так що вони його називали „простаком“. Та він собі з того мало що робив. Сидїв чи там у школї, чи дома в вільний час і мріяв про свій ідеал... Хотїв впрочім був друге прозаїчної вдачі — проте все таки мав ідеал. І то не аби який!..

Наколи його товариші мали ріжні ідеали, і коли один мрів про свою любов, другий про те, щоб здати швидко „матуру“, третий, щоб піти до війска яко одноручник, а потім активувати ся і стати „ляйтнантом“, иньший знов, щоб був приятим до почти і міг стати „офіциялом“, — то він мав в своїм роді незвичайний ідеал. Його ідеалом була — корова. Проста собі корова на чотирох ногах з довгим хвостом, з кругленькими рогами і білої масти.

В його родичів не було корови. Тому то, коли він приходив на вакациї, мусїли йому з послїдного купувати молока, а він його страх любив. Жив майже молоком, бо випивав по пять лїтрів денно. Коли вже дістав стипендию, то стало йому лекше. Наймив собі „швабку“, котра йому приносила що дня раненько пять лїтрів молока. Але підозрівав еї, що вона не дає йому чистого молока, а лише доснпає води. Сварив на неї що дня за то та казав, що більше не буде в неї брати, хоть вона клила ся та цїлувала хрест, що молоко чисте...

Зближали ся іспити зрілости...

Він вставав що дня о пів до четвертої години, брав книжки під паху та махав на „домник“. Там записав ся у корчі і бубнив аж до семої години. В семій біг до дому, випивав зо два лїтри молока, а потім ішов до школи. Не робив так як други товариші, що перед матурою розпровували ся, так що дехто міг би думати, що се вибухла якась епідемія на бідних абітуриєнтів...

Надійшов день — страшний не одному... Саля в котрій питали, була набита абітуріентами. О осьмій годинї зачало ся. Його питали першого дня. Відповідав добре, бо був приготовлений...

О дванайцятій годинї вийшли всї на коритар, а комісия лишила ся на нараду...

По чверть годинї закликали чотирох, що були питані, до середини... Він здав... Предсїдатель комісиї приступив до нього і подав йому руку, „ґратулюючи“ йому... Він вклонив ся, а в його уві показала ся йому гарна біла корова з довгим хвостом і з круглими, гарними рогами.

Кадобівцї, дня 7. червня 1905.

Іван Турґенев: **Кореспондент.**

Два приятелї сидять за столом і пють чай.

Нараз розніс ся вулицею крик. Чути було жалісні стони, сердиті лайки, — підносив ся радісний сьміх.

— Кого-то бють? — спитав один із приятелїв, виглядаючи через вікно.

— Злочинцю? Убійника?! — спитав другий. — Чуєш, хай він буде, що хоче, — не мож допустити до безсудної розправи. Ходім, обстаньмо за ним!

— То не убійника бють!

— Не убійника? То злодїя? Все одно, ходїм, вирвім його з рук товпи.

— І не злодїя!

— Не злодїя? Отже касиера, сторожа желїзничого, військового наставника, росийского меценаса, адвоката, щирого редактора, чоловіка, що жертвує на всякі товариства. Вееж-таки ходім, поможім йому!

— Нї, то бють кореспондента!

— Кореспондента? — Ну, знаєш що, допиймо вперед сю шклянку чаю!

Переклав *В. К.*

Никол. Гараса sen. (63-ма гол.), уч. Ів. Радомского (60-ма гол.), учит. Кавулю (57-ма гол.), проф. Др. Кордубу (55-ма гол.), уч. Іл. Карбулицкого (52-ма гол.), проф. Бриндзана (50-ма гол.), а проф. Ісопенка (50-ма гол.). Заступниками виділових вибрано тих, що мали після сих одинацяти виділових найбільше голосів, іменно: надуч. Ілю Ілюка (46 гол.), надуч. Івана Синюка (29 гол.) і надуч. Петращука (28 гол.). (Конець буде).

Що коштує Росию „Дальний Восток“?

На те відповідає в „Сині Атеч.“ Головачов і попирає свої виводи цифрами, з яких важнїйші наведемо ось тут і ми. Отже Головачов передовсїм зазначує, що за період часу від 1858 року до 1900 область амурска дала 32,788,309 рублїв, а приморска область 231.508.414 рублїв дефіциту. Від року 1890 видатки йшли, без впину зростаючи, від 10.500 рублїв в 1891 р. до 25.000.000 рублїв в 1899 р., так що спільний дефіцит виносив в 1900 році 264.296.723 рублїв. До сего додати треба 10% загального буджету приморскої области на фльоту т. є. 26.862.815 та процент від позичок в квотї 13.214.836 рублїв, то будемо мати разом цифру 304,374,374 рублїв, яка в купі з видатками на військо і фльоту в Приамурі зросте до 400.000.000 рублїв. — Ото кошт, за який Безобразови, Алексеєви і т. д. могли набивати свої кишенї. Автор додає для понятя образового цифри 304 мілїонів рублїв, що коли би з 5 рублївок — одна при другій — уложити лїнію, то она сягала би з города Нїколаєвска до Петербурга і еще остало ся 4 мілїони рублїв.

Дальше виказує автор, що цїли кольонїзацийної дїяльности Росиї в Приамуриї були чисто полїтичні, випливаючі з еї пертя на схід і пожерли 90 процент всїх розходів на Приамуриї.

Ті операциї в Манджуриї потребували средств, яких они в жаден спосіб без помочи правительства осягнути не були в силї т. є. потребували росийско-китайского банку і східно китайскої желїзницї. Банк росийско-китайский, якого статути затверджено в р. 1895, є лише фіктивно приватним предприємством, а фактично є він тягаром, який спочиває на плечах росийского мужика — є предприємством правительственним, для якого оно надало від себе широкі повномочия, та видушило такі самі полекші у правительства китайского.

Другою дїрою, яка пожерала мужицкі гроші на „полїтику дально-восточних авантур“ була східно-китайска желїзниця, якої приватний характер був ще більше фіктивний чим у росийско-китайского банку. Справою будови сеї желїзницї мало заняти ся завязане в р. 1896. товариство східно-китайских желїзниць державних із капіталом 5 мілїоновим і з правительственною ґваранциєю для облїґацийного капіталу. Товариство те видало 1897 р. облїґаций на 15 міл. та вони не мали успіху, хоч 7.200.000 рублїв покрили державні каси щадничі. А коли такому великому предприємству не міг помочи і росийско-китайский банк державний — пішли на ратунок сему товариству державні позички, які від 1896 р. тільки до 1901 р. зросли до суми нї меньшої нї більшої тільки до 252.167.710 рублїв, не числючи иньших приток, прийшов державний гріш для ратованя інтересу клїки кількох високоуроджених фінансїстів. Будова манджурскої желїзницї, яку ведено без нїякої контролї при чім десятки мілїонів пропали в глибоких кишенях підприємців, поглотила казочні суми, як се видно із сеї таблички:

1. Будова 2377 верств дороги	253,494,850 рублїв
2. Охорона лїнії і видатки, викликані спецiяльними условинами будови . . .	46,293.386 „
3. Втрати викликані китайскими заворушенями	70.000.000 „
4. Будівля міста і порту Дального (ще не докінчена)	18.850.000 „
5. Уладжене морского пароходства по водах Тихого Океану для цїлий дороги .	11.427.600 „
Разом .	400.077.266 рублїв

Та на тім не покінчило ся, бо в східноазийску прірву пішли за тими першими тисячами мілїонів — білїони, які поглочує теперішна росийско-японьска війна.

Державна опіка над хлїборобскими робітниками в Данії.

Після Росиї Австрия найбільше аґрарний край, а наша зелена Буковина, здаєть ся, не належить до послїдних коронних країв з аґрарним характером населеня. В цїлій Австриї 64·3 проц. людности занимають ся хлїборобством, а на Буковинї 72·64 проц. І не диво. На Буковинї гроші дорогі, а в таких краях, як учить досьвід, не може розвинути ся промисл. Через те на Буковинї майже 3/4 людности мусить жити з працї коло землї.

Чому австрийске правительство, котрого представники так часто любують ся обіцянками социяльно-полїтичних реформ, до тепер нїчогісїнько не зробило для поліпшеня долї хлїборобского стану, а скажім виразнїйше для працюючих людий — хлїборобів? От питанє, на яке кождий зараз дасть і відповідь: бо керма австрийскої держави в руках великої земельної посїлости та їх поплечників. А вже в краєвих соймах вони все розуміли використовувати всї можливі ситуациї полїтичні для своїх станових цїлий. Живий приклад маємо на нашій Буковинї.

З тих 3/4 всего буковиньского населеня більше ніж 3/4 (75·9 проц.) є властиво халупниками, бо мають лише 0—2 ha землї. А вже кождий признасть, що сї люди, се рільні робітники, котрим їх земельна посїлість хиба о стільки помагає, що привязує їх до землї, значить змушує їх в своїм або поблизькім селї продавати свою робучу силу дїдичам і спиняє їх шукати дальших користнїйших зарібків. А неписьменність і малокультурність ще надто довершає загальну нужду...

В теперішній хвилї „ґрунтовних“, як дехто каже, реформ в нашім краю, варта оглянутись як по иньших краях „малими“, як там кажуть, реформами повільно запровадили справедливійший лад в суспільстві. Нас буде інтересувати головно стан хлїборобів.

Недавно довелось менї читати в берлиньскій консервативній „Kreuzzeitung“ нарікaня на відносини в Данії через то, що нїяк на сьвітї формальна просьвіта не зайшла так глибоко в народні маси, як в найменьшій зі скандинавских держав. Особливо так звані народні унїверзитети богато причинили ся до того, що між сїльским людом розширяє ся аж надто радикальний полїтичний напрям. Мужик видить, що він просьвітою стоїть на рівнім степени з міщанином, і тому не хоче в нїчім иньшім стояти позаду него“. Межи рядками треба читати: „Чим меньше мужик знає і розуміє, тим лїпше для нас“ (себто дїдичів). Для нас важний та потїшний факт, що мужикам в Данії веде ся дуже добре завдяки їх високій просьвітї.

Даньска державна каса видає розмірно дуже великі суми на просьвітні і орґанїзацийні цїли найдрібнїйших працьовників коло землї, халупників і робітників. Взагалї державна управа звертає там велику увагу на хлїборобів. Через те Данія тепер завдяки високому розвиткови хлїборобских спілок, завдяки добре з'орґанїзованим школам та просьвітним товариствам є після Анґлії релятивно найбогатшим краєм сьвіта. Даньске масло, бриндзю, яйця розвожують по цїлім сьвітї аж до Хін та до Японії, а даньска східноазиятска фльота торговельна найбільша зі всїх подібних. Для піднесеня безземельних робітників до висшої верстви хлїборобів істнує там закон з дня 24. марта 1899. Закон той постановляє: Аби рільні робітники стали земельними властителями, постановляє ся для кождого урядового округа (повіт) комісию з 3 людий, вибраних на 6 лїт, з котрих 1 мусить бути сам халупником. Предсїдателя іменує начальник повітовий. Після сего закону може кождий зарібний чоловік купити собі під дуже користними для него услівями кавалок землї від 2 ha — $2\frac{2}{3}$ ha (докладнїйше $3\frac{1}{2}$ — 5 Tönde, 1 Tönde = 0·552 ha) середної землї або й відповідну скількість гіршої або лїпшої землї, але не меньше як 1 ha (2 Tönde), а не більше як $4\frac{1}{2}$ ha (8 Tönde) і вибудувати на тім ґрунтї потрібні будинки, а як має хату без огорода, то може до тої хати докупити собі й огород.

Такий робітник подає просьбу до комісиї, котра має сказати, чи він господарний і спосібний, і дістає від держави пожичку 9/10 вартости цїлого господарства на 3 проц. При сплатї сеї пожички дїлить ся єї на 2 половини. Першу половину амортизує ся аж до цїлковитої сплати по 1 проц. річно. Друга половина амортизує ся по пів проц. річно. Пожичаючий не сьміє бути молодший як 25 лїт, а старший як 50 років.

Аби отримати таку пожичку від держави, треба мати 1/10 вартости такої рентової оселї робітничої готовими грішми або в ґрунтї й будинках. Тодї 9/10 можна пожичити. Таку рентову оселю не можна так довго задовжувати, доки з державної пожички не сплачена перша половина. Дїлити єї також не вільно.

На основі сего закона удїлено в 1903 роцї 547 сїльским робітникам пожички на рентові оселї робітничі, а в роцї 1904 641. В попередних роках основувалось пересїчно 300 таких осель. Досьвід показав хосен сего закона. В робітників показує ся любов до власної господарки. Вони підносять ся на все висший степень суспільний, а відти вже легко піддвигнутись все чим раз більше. Вони стають ся з чистих пролетарів земельними властителями.

На сю цїль видає держава рікрічно 2 мілїони корон, що на таку малу державу як Данія дуже богато значить. В Данії всеї людности є до 2 і пів мілїона, з котрих 27·1 проц. занимають ся хлїборобством.

А й дальше не лишає держава сих дрібних властителїв без своєї опіки. Вони лучать ся в товариства і спілки для спільної працї. Товариства їх отримують також державні запомоги. В таких товариствах викладає ся про годівлю худоби, про рільництво, годівлю дробу, пчільництво і домашний промисл.

В Данії істнують товариства осібні для мужиків, а осібні для таких халупників, що не мають більше як $\frac{1}{2}$ Tönde ($\frac{1}{4}$ ha) землї.

Богато причинилась до розвою хлїборобского стану в Данії король. рільнича висша школа в Копенгаґен. Вона є науковним виховним закладом для рільництва в найширшім розуміню. Кождий може слухати викладів у тій школї. Не треба перед тим здавати жадних іспитів не треба й практичного приготовленя. Лиш хто хоче іспити здавати, мусить відповісти певним вимогам. Вчене зорґанїзовано так, що найважнїйшу ролю грають практичні проби і експерименти. Пересїчно ходить до тої школи зверх 360 студентів.

Коли зважимо, що всюди по селах істнують просьвітні товариства, народні унїверзитети, вандрівні учителї, спілкові урядники, та що визначує ся рікрічно стипендиї (на стипендиї дає держава річно 86.000 К.) для студий халупникам і мужикам, то се все кине ясне сьвітло на дбалість держави про стан рільництва в Данії. Докладно се все описувати, хоть як воно цїкаве, не позваляє призначене на сю статю місце. На закінчене можемо горячо поручити студиї даньских аґрарних відносин — а цїкавого здаєть ся там чимало — всїм тим, хто шукає за способами, аби перемінити істнуючу нужду і біду в будуче щасте й гаразд. А особливо в теперішний час, коли орґанїзация хлїборобских спілок тілько що починаєть ся, не завадить обзнакомити ся з даньским спілковим рухом, завдяки котрому мала даньска держава доробилась такого богацтва, що приміром в р. 1903 Данія вивезла самого масла за границю зверх 90 мілїонів кґ., вартости яких 220 мілїонів кор. австр., яєць в р. 1900 коло 300 мілїонів штук за цїну 24 мілїонів корон, а свиньского мяса експортувала в місяцї марті 1904 лиш до самої Анґлії на суму 8 і пів мілїонів корон. Видко, що цїлий ряд фахових шкіл, а є їх окрім наведеної вже висшої школи ще 19 рільничих, молочарских та огородничих шкіл, 28 народних унїверзитетів з викладами про рільництво, а 51 звичайних народних унїверзитетів, дальше видавані провідниками спілок і товариств часописи причинились до того, що даньский мужик навчив ся не тільки читати, але й використати прочитане. А в нас vivant sequentes!

Др. Лев Когут.

Матіяс Ахер*).

Жидівський нарід і жидівська мова.

Одна ґрупа жидівських социял-демократів виступила із польської социял-демократичної партиї і рішила утворити власну жидівську социял-демократичну партию для Галичини. Після сего видала польська управа партийна в резолюциї чи там обжалованю, яке радше намагало ся бути зручним, чим було ним на дїлї, сецесіонїстів австрийській спільній екзекутиві, а вона орекла, що в єї очах сецесия рівнозначна з виступом із партиї взагалї.

Отсе подія, якої значінє переходить далеко поза і так широкі межі самої социял-демократиї. Хто внутрішного розвитку жидівського народу за послїдні

*) Автор сеї статї віденський, жидівський письменник, що криєть ся під псевдонїмом Матіяса Ахера. Отсю статю був ласкав надіслати нам в нїмецькій рукописї. Думаємо, що поміщуючи єї причинимо ся до точнїйшого пізнаня жидівського народу. *Ред.*

десятилїтя докладно не знає — не буде знати, що з сею цїлою справою робити (а тут годї забувати, що новійшої істориї нїякого народу так тенденцийно і так систематично не промовчують як жидівської). Такий чоловяга стане на розпутю, чи йому обурюватись на нетерпимість социяльної демократиї, чи радше на помисл Жидів, що саме забагли утворити окрему ґрупу. Інакше буде, коли хто в справі визнаеть ся.

Жиди, не беручи вже в рахубу ріжниць клясових, не творять строгої одноцїльности. Головно видїлюють ся між ними дві ґрупи — західна і східно-европейська, словяньска, які для короткости вислову зовемо West- і Ostjude. Жиди західні приноровили ся до західно-европейських згл. американьских цивілїзацийних відносин. Вони й говорять мовою народів, між якими мешкають; хоч вони ледви чи вжили ся в їх культури, то однак з другої сторони не витворили позитивного жидівства із національно-культурною сутию. Східні Жиди творять безпорівнаня більшу ґрупу, яка обнимає найменьше дві третинї всего народу. Вони же працюють разом із жидівським окруженем над цивілїзацийним поступом, деколи навіть в перших рядах, але при тім не затратили в станї позірної асиміляциї або півнаціональности, як се стало ся із Жидами західними. Навпаки, вони остали ся, а радше стали ся народом культурним, живим, що витворює нові паростки.

Їхне національне пробуджене зазначило ся передовсїм в незвичайнім підйомі еврейської мови. Вживана спершу тільки в осьвідомлюючім русї підняла ся вона за два послїдні десятилїтя майже до повної висоти сучасного житя. Були і тепер є визначні еврейські письменники й поети, а часописий велика сила. Розуміє ся є й публика, яка їх читає. Серед сеї публики зродила ся думка — відзискати вільну жидівську, а специяльно старожидівську країну, думка, що дала товчок до великої „програми“ 80 рр. і захопила велику скількість тих, що пішли шляхами західних Жидів і одну частину старовірної маси.

Таким робом був евреїзм а ще більше сіонїзм единими ознаками сьвідомого жидівсько-національного руху. А сей характер ще й скріпив ся через те, що до него приступила не мала частина західних Жидів, а то з кругів студентської молодїжи. Для отсих західних Жидів, яких „завернув до дому“ тільки антисемітизм, був глубоко внутрішний, культурний змисл цїлого руху майже зовсїм чужий. Оттак став ся той рух полїтичним — вншна полїтика без внутрішної сути! Ізза сего вмістну і орґанїчну, з кождого боку оправдану кольонїзацийну роботу в Палестинї попсовано і занедбано задля безтолкової фанфаронади — засноване держави. Розуміеть ся, що із сього не могло вийти нїчо трівкого. І дійсно зупинив ся тепер увесь той галас вкупі із що раз ґрандіознїйшою орґанїзациею, яка сьвідчить про жите жидівського народу, перед сїрим муром дійсности отверезїня.

Одначе недалекий конець сеї масової ілюзиї не буде кінцем жидівського руху. Чим раз більш стає видним, що він іде своїм шляхом без огляду на форму сіонїстичної сьвідомости, та що з давна прибирає вже иньші, міцнїйші, нормальнїйші і більш реалїстичні форми сьвідомости. На сходї робила далї своє жидівська національна культура, полита поверховним партийним покостом. Головно в останнїх десятках лїт зробила вона великі кроки, що зазначила свій поступ на національнім полї, поступ, що перевисшає далеко вицьвіт евреїзму. Хоч еврейські письменники довели вже до того, що еврейську мову достроїли до вимог новочасности, — то мимо того не з'уміли надати їй елястичности живої мови. І хоч великі міщаньскі круги знали і знають еврейську мову, то жите зачеркнуло для неї досить вузькі межі. Великі ґрупи перейшли над сим питанем до дневного порядку і уживають просто мови: російської, польської або німецької. Строго ортодоксальна, правовірна маса міщаньства і жебручого пролетарияту мало інтересуеть ся питанем еврейської мови, а жидівські робітники — то ті не мають уже з ним таки нїчого спільного. За те цїлком навпаки поступає східно-жидівський нарід, що з виїмком невеличкої горстки інтелїґенциї, вживає, здаєть ся під впливом західного жидівства, жидівської мови, що її звуть звичайно „жарґоном“. Отсю то мову підхопив культурний ґенїй жидівського народу, і зовсїм несьвідомо, ізза житєвих потреб прямо піднїс ту мову до степеня богатої, розвиненої лїтературної мови. Останки сеї мови лишили ся на німецькім заході, де еї називають „Gejüdel“ або „Gemauschel“.

(Конець буде).

НОВИНКИ.

Чернівцї, 17. червня 1905.

Учительских сил при буковиньских школах народних було 1904 р. після шематизму кругло 1360. З того було 124 родом зпоза Буковини, а то 24 Жидів, 32 Німцїв, 35 Поляків, а 53 Русинів. Всїх учителїв і учительок є кругло зо 500 Русинів, 500 Волохів, 150 Німцїв, 110 Жидів, а 100 Поляків. Отже з чужих припадає на Поляків 35%, на Німцїв і Жидів по 20%, а на Русинів ледво 10%. Отже крик про наплив учителїв-Русинів зпоза границь Буковини супроти прочих народностий найменьше оправданий, а вже злобна видумка, що в послїдних роках прибуло до Буковини 150 учительских сил руских, бо їх є після шематизму всего на всего 30, з тих 20 испитованих, а 10 помічників і помічниць без испиту, але з висшими студиями, бо навіть слухачі унїверситету; наколи при руских школах є зо 150 неквалїфікованих сил учительских між ними 27 не Русинів! Факт знов і те, що доси кождий Русин-Буковинець з яким-таким уздібненем одержав місце помічника, отже не дізнав кривди ізза учителїв-Русинів зпоза Буковини. Констатуемо отсе супроти неправдивих вістий, які ширять злобні люди, що горлають на своїх братів, але мовчать супроти навалу чужинцїв по всїх школах і урядах.

Один крок вперед. Ц. к. II. ґімназия, часами рускою звана вже ізза самої своеї орґанїзациї викликала нераз зовсїм оправдані жалї із боку рускої суспільности. Та і в сїй справі завдяки заходам наших законодатних заступників можна сконстатувати один крок наперед. Як довідуємо ся, рішила вже рада шк. краєва, щоб рускі, а зглядно нїмецко-рускі паралельки йшли рівнобіжно із нїмецкими клясами головними аж до осьмої кляси, коли в них буде бодай 14 учеників. Рівночасно постановлено, щоб руску мову викладову розширити у всїх висших клясах рівнорядних і на предмет математики.

Голос руского учительства. За учительством вашківским озвало ся із відповідною і хиба вповнї ясною для всїх заявою і учительство із Кіцманьщини. Ось на руки віцемаршалка др. Ст. Смаль-Стоцкого наспіла така депеша: Руске учительство кіцманьского повіту, зібране на конференциї філїї „Рускої Школи“ висказує теперішному „Вільнодумному Союзови“ а з осібна руским послам своє повне довірє. Заразом заявляє, що не узнає иньшої орґанїзациї руского учительства як товариство „Руска Школа“ зглядно его філїї. Секретар філїї *Григорович.* На отсю заяву, нацїховану справдїшною полїтичною зрілостию і належною оцїнкою народної справи відповів віцемарш. др. Ст. Смаль-Стоцкий: „Прошу приняти найщирійшу подяку за висказане довірє“.

П. Ф. Лупу вже працює! П. Ф. Лупу ще й не потверджений на становищи директора банку, а вже гостює по віденьских банках в справі емісиї банкових паперів, дарма що до сего не має нїякого уповажненя від Видїлу краевого, дарма що се є прямо противним его інтенциям. Як зачуваемо, Видїл краєвий на вчерашнім засїданю на внесенє пос. д-ра Стоцкого рішив уповажнити до таких переговорів тільки дир. банку Пашкіса, чим вкоротить ся самоволю п. Лупу, як за швидко думає що він — а банк те саме.

З Австрийского парляменту. Предложене закона о конґруї, передано комісиї буджетовій. З інтерпеляций цїкавійші були пос. Дашиньского в справі викидуваня росийских дезертерів із Галичини і Шлеску та Функого що до зміни § 303. зак. карного. По виборі депутациї квотової з 5 членів, приступлено до слїдуючого пункту дневного порядку, т. є. справозданя комісиї желїзничої о забезпеченю будови кільканайцяти желїзниць льокальних.

Із справ мійских. Др. Генрик Кізлер, який був зрезиґнував із уряду радного, на просьбу президиї маґістрату, уповномоченою до сего радою м., свою резиґнацию відкликав. Тут же треба згадати, що рада мійска на засїданю із д. 19. с. м. надала почесне горожаньство д-ру Кізлерови і Ґреґорови. — Правнича секция ради мійскої з огляду на численні жалоби на пиняве полагоджуване справ в маґістратї рішила, щоб бурмістр і директор маґістрату що тижня переводили люстрацию всїх маґістратских департаментів; крім сего буде відбувати ся кождого тижня окреме засїдане маґістрату, на якім буде ся строго контролювати, все, що за тиждень полагоджено, і остаді залеглости.

Смертність в Чернівцях за м. май. В місяци маю зайшло в черновецкім окрузї мійскім 150 случаїв смерти супроти 175 в попереднїм місяци. Отже на місцеве населене із 73.319 мешканцями випадає процент смертности 21·4 pro mille. В самім ринку померло 105 осіб, в Рош 14, в Кльокічцї 14, в Калїчанцї 5, а в Монастириских 12, на Горечій не помер нїхто. Що до пола було мерцїв роду мужеского 81, женьского 69. Після віроісповіданя було 47 гр.-прав., 42 жид., 39 римо-кат., 20 греко-кат., 1 вірм.-кат., 1 еванг. В віцї до 1 р. житя вмерло 61, від 14 го до 20-го шість осіб, від 20-го до 60 го 62, від шістьдесяти до девятьдесяти лїт 21. Мертворожденних було сего місяця 18 (12 хлопцїв і 6 дївчат).

Жертва мійского трамваю. Дня 14 с. м. захопив віз трамваєвий на ул. Головній Енценберґа служницю Анну Козак, завдаючи їй тяжкі ображеня тїла. Сьвідки пригоди розповідають, що вона попала так нещасливо з одного боку між віз, а з другого між надїздячу фіру, що годї їй було їх виминути.

Побут перского шаха у Львові. Шах перский Музаффер ед-Дін в дорозї до Відня пробував у Львові через два дни. Побут его викликав загальне оживлене в серединї міста, головно в сусїдстві готелю Жоржа, де шах замешкав. Товпи стояли перед мешканем „короля королїв“ від рана до вечера, щоб лише зобачити від часу до часу появляючих ся на бальконї членів дружини шаха, або і его самого. Шах є в уборі дуже подібний до окруженя, так що годї его пізнати по одїню. Першого дня вже о 6-ій годинї рано був на ногах і по снїданю вислав богато переписних листків з видами Львова. Кухнею шаха завідував его власний кухар при помочи 12 готелевих кухарів. Головними улицями міста поїхав шах о 5-ій год. по полудни на Високий замок, де позволив себе відфотоґрафувати. Вернувши до готелю казав собі подати всї часописи, що писали про его побут у Львові і казав собі кілька описів переписати по французски. Відтак випитував державця готелю про національні і релїґійні відносини у Львові і в краю. З принятя у Львові шах був дуже вдоволений. Зі Львова від'їхав до Відня.

Оповістки і т. п.:

Личні вісти. Пос. др. См. Стоцкий виїхав нинї до Відня на засїдане державної ради господарскої як заступник еї члена в місце д-ра Волчиньского.

Із ц. к. унїверзитету. Мінїстер просьвіти і віроісповідань іменував унїв. проф. др. Юлїя Ітнера і д-ра Йогана Кромаєра членами австрийского археольоґічного інституту. — День 21. с. м. визначив rector magnificus о. др. Тарнавский як ректорский день, в якім не буде ся читати викладів. — Учительскі іспити для шкіл середних зложили дальше перед іспитовою комісиєю тут. унїверзитету п. Данило Джердж (матем. і фіз.) із нїм. і рускою мовою викладовою, п. Климентина Ганкевичівна (істор. і ґеоґр.) із нїм. мовою викладовою та п. Василь Сїмович (руске і кляс. філь.) із нїм., рускою і польскою мовою викладовою.

Старшина „Союза Січий“ на Буковинї уконституовала ся на послїднім своїм засїданю, що відбуло ся дня 10. с. м. в отсей спосіб: Головним обозним або заступник отамана став п. М. Івашко, головним скарбником п. Модест Левицкий, головним писарем п. Плятон Міґуля, головним хорунжим п. Н. Ярошиньский, а головними осавулами панове др. Лев Когут і Ярослав Весоловский. Старшина „С. С.“ на Буковинї вже на початку своєї дїяльности рішила удїляти всїм Січам, які приступили до С. С. на Б., поради у всїх справах і помочи і оборони у їхних евентуальних потребах і кривдах. Крім сего рішено уладити в Чернівцях курс пожарний для старшин Січових, а також поробити кроки у правительстві, щоб увільнити „Січи“ від шикан властий що до ношеня лент і походів на вправи ґімнастичні. Інтервенцию в сїй справі переняв на себе і виконав головний отаман „Січовий“, пос. Єр. Пігуляк. Близші подробицї про сї справи подамо згодом.

Із ґімнастичного тов. „Січ“ у Чернівцях. Повідомляє ся отсим членів товариства, що ґімнастичні вправи будуть відбувати ся кождої середи і суботи від год. 7—8, а на жадане членів також можуть відбувати ся прогульки получені з грами на сьвіжім воздусї. — *А. Клим*, кошовий; *Г. Гордий*, писар.

Отворене читальнї „Рускої Бесїди“ в Стирчу відбуде ся в недїлю дня 18. н. ст. червня с. р. в будинку шкільнім.

Руска-селяньска бурса. На загальних зборах райфайзеньскої каси в Мігові дня 3. червня с. р. пожертвували Вп. господарі з Мігови, заохочені щирими словами Всечесн. о. Маланчука і п. учителя Гнїдого 20 кор. — Далї жертвували на бурсу дня 8. червня с. р. Вп. панї і панове: о. сов. конс. М. Галїп 10 кор., о. Драчиньский 2 кор., проф. Барвіньский 2 кор., панї Турусевич 2 кор., нач. громади в Кіцмани Д. Бажан 1 кор., о. Дмитро Тодорищук 2 кор., надучит. О. Томоруґ 2 кор., учит. Хемічук 1 кор., надучит. Севаст. Щербанович 1 кор., інспектор Спинул 1 кор., надучит. О. Ілюк 1 кор., надучит. П. Данчул 1 кор., надучит. Данилюк 1 кор., надучит. Стефан Циґанюк 1 кор., надуч. Зугаєвич 1 кор., учит. Іля Шевчик 1 кор., п. Іля Смеричаньский 1 кор., панї Качковска 1 кор., панї Вальтер 1 кор., надучитель Т. Іванїцкий 5 кор., надучит. Юрій Щербановский 1 кор., панї А. Бабюк 1 кор., надучитель Серґій Канюк 1 кор., учит. Нїкон Скакун 1 кор., нотар Стрийский 1 кор., надучитель Стришка 1 кор., надучит. А. Барбір 1 кор., надуч. І. Прокопович 1 кор., надучит. Дудиньский 1 кор., надучит. Ю. Якубович 1 кор., надучит. Іля Ілюк 50 сот., надучитель Арійчук 40 сот., надучит. Мих. Іванїцкий 30 сот., надучитель Понич 20 сот., надучит. Кошка 50 сот., надучит. Кейван 20 сот., надучитель Павнел 1 кор., надучит. Ом. Іванїцкий 70 сот., надучит. Прокопович ст. 40 сот., учит. Д. Тотоєскул 1 кор., учитель Лучаньский 1 кор., надучит. Н. Леонтий 1 кор., учитель Н. Шлемко 1 кор., учит. Іван Бокача 20 сот., учит. Н. Тевтул 40 сот., надучит. В. Кукелка 40 сот., учит. Іля Вершигора 20 сот., надучит. Іван Синюк 20 сот., надучит. Мих. Кракалїя 20 сот., п. Борис 1 кор., учит. Юлїян Ковалевский 20 сот., господар В. Родич з Раранча 40 сот., Н. Н. 3 кор. 20 сот., надрадник посол Калитовский 2 кор., надучитель Попович з Вашківцїв 2 кор., учит. Ілярій Карбулїцкий 1 кор., панї Бласї 2 кор. — В члени бурси з місячною вкладкою 2 кор. вступили Вп. пан О. Томоруґ і п. інжінер Юхневич. — Підчас урядованя п. секр. суд. Коралевича пожертвував при судовій згодї господар Каплун з Мамаївцїв нов. 10 кор., а п. секр. суд. Коралевич попри місячну вкладку пів кірця бараболь. — Щиросердечну подяку складають *др. К. Клим, Ник. Ісопенко, П. Клим.*

Із штуки і лїтератури.

Від видавництва „Ластівочки“. Повідомляемо вп. товаришів із Галичини, пожадані числа „Ластівочки“ висилаемо лише за передплатою. Рівночасно звертаемо ся з просьбою до вп. товаришів, які одержали від нас книжочки на розпродаж, щоби належитість як найскорше вирівнали, позаяк ми другий наклад зладили до друку. — *Іля Ілюк і І. Синюк.*

Від видавництва. Слїдуюче число „Буковини“ вийде в четвер.

Оголошеня Кас райфайзеньских.

Звичайні загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Вербівції відбудуть ся дня 26. червня 1905 о 2-ій год. по полудни в шкільнім будинку із слїдуючим дневним порядком: 1. Прочитане протоколу із послїдного року адмінїстрацийного. 2. Справоздане касове і білянс за рік 1904. 3. Вільні внесеня. — *Матей Шеленько Ґріґоріїв*, начальник.

Загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Вашківцї н. Ч. відбудуть ся дня 26. червня с. р. о год. 9. рано в сали хлопячої школи в Вашківцях н. Ч. з отсим порядком дневним: 1. Отворене зборів. 2. Справоздане з дїяльности старшини. 3. Вильосоване 3 членів ради надзорчої і вибір нових на їх місце. 4. Вільні внесеня і запитаня — За старшину *Іван Герасимович*, начальник.

Видає товариство **„Руска Рада“**, в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.